

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

ЭКОЛОГИЯ

және ТҰРАҚТЫ ДАМУ

10-тақырып: Табиғи ресурстар және табиғатты қорғаудың теориялық негіздері.

Дәріс беруші :

Ботаника кафедрасының аға оқытушы

Кейкин Ернар Қуатұлы

Табиғи ресурс дегеніміз қазіргі кездегі адам мен оның болашақ ұрпақтары пайдаланатын және оларға материалдық қолайлы жағдайлар жасауға көмектесетін табиғи объектілер.

Табиғи ресурстар ұғымымен қоса табиғи жағдайлар түсінігі қатар жүреді.

ЭКОЛОГИЯ және ТҰРАҚТЫ ДАМУ

ТАБИҒИ РЕСУРСТАР ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ

ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫҢ ЖҮЙЕСІ

ТАБИҒАТТЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

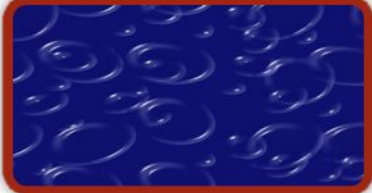

***РЕСУРСТАРДЫҢ
ЖҮЙЕСІ***

***ТАБИҒИ
РЕСУРСТАР***

***ЖАСАНДЫ
РЕСУРСТАР***

I. ШЫҒУ ТЕГІ БОЙЫНША:

биологиялық

минералды

энергетикалық

***II. ТАБИҒАТТЫҢ ҚҰРАМЫНА ЖӘНЕ
ОРНАЛАСУЫНА ҚАРАЙ:***

жер ресурстары

су ресурстары

атмосфералық газ ресурстары

**III. ӨНДІРІСТЕ ҚОЛДАНЫЛУЫНА
ҚАРАЙ:**

жер ресурстары

су ресурстары

орман ресурстары

Гидроэнергетикалық ресурстар

фауна мен флора ресурстары

кен қазбалары

**IV. АДАМ ІС-ӘРЕКЕТІНІҢ
САЛАЛАРЫНА ҚАРАЙ:**

өндірістік

денсаулықты сақтауға қажетті

ҒЫЛЫМИ

эстетикалық

ЭКОЛОГИЯ және ТҰРАҚТЫ ДАМУ

V. Табиғи ресурстардың мөлшеріне қарай жіктелуі.

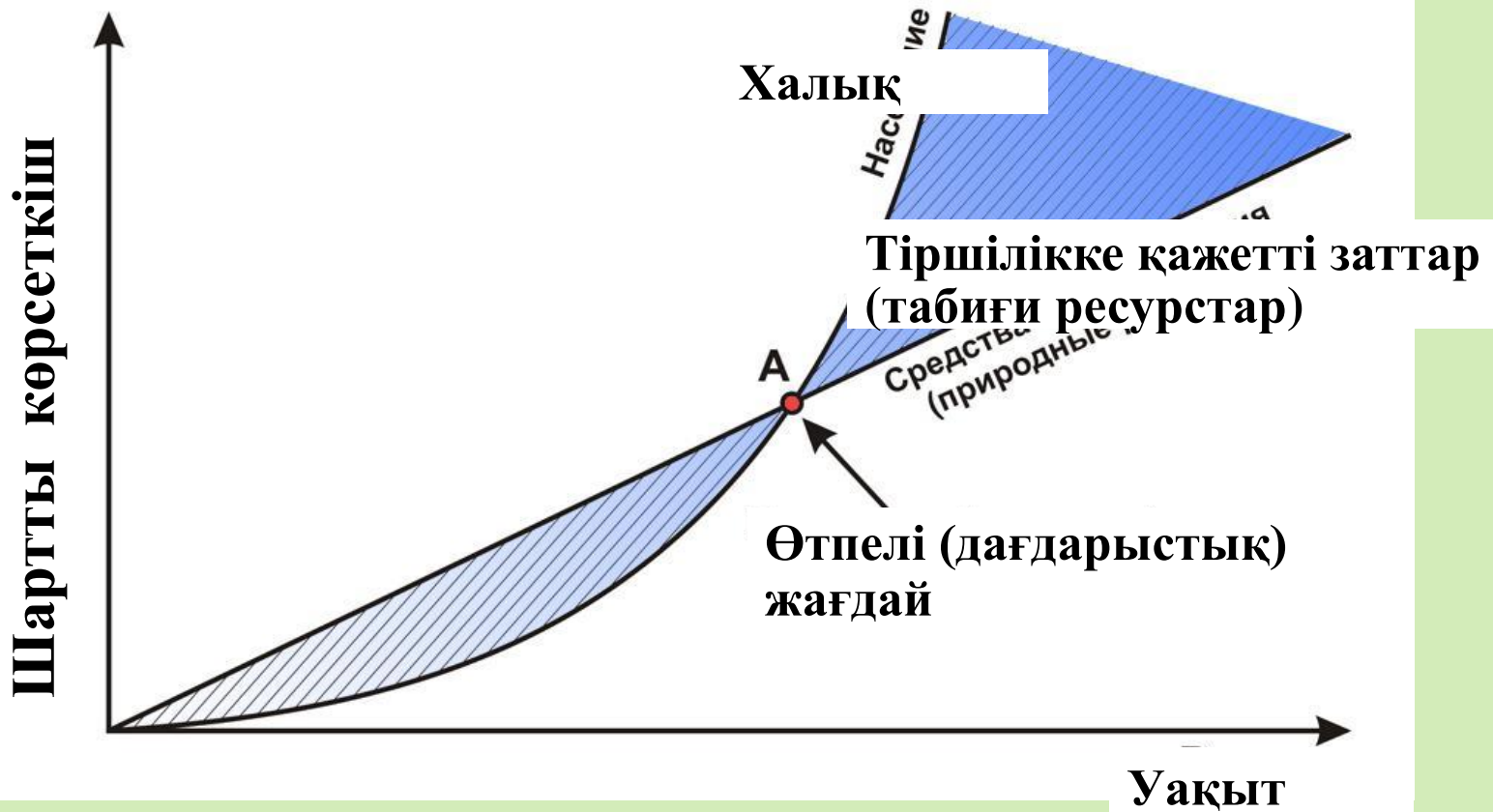

Пайдалануына, орын басуына қарай:

- Алмастырылатын (метал орнына - пластмасса, шыны –пластик.)
- Алмастырылмайтын (ауа, су т.б.)

ХАЛЫҚТЫҢ ӨСУ ЖЫЛДАМДЫҒЫ МЕН ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ЖАҒДАЙЫ

Табиғи қорларды тиімді пайдалануда ғылым-техника саласындағы озық технологияны, инженерлік тиімді тәсілдерді пайдаланады.

Жалпы инженерлік шараларға төмендегілер жатады:

1) Қоршаған ортаны жүйелі түрде пайдалану және сақтау.

Қоршаған ортаға зиян келтірмеу үшін, оларды жан-жақты талдап, жүйелі түрде іске асыру қажет.

Жан-жақты талдау-математика, информатика, кибернетика және т. б. ғылым салалары арқылы жүзеге асады.

- 2) Биосфераны оптимизациялау.
- 3) Табиғатты пайдалануды оптимизациялау. Өнеркәсіп салалары мен шаруашылыққа шикізат өнімдерін жоспарлы түрде, белгілі мақсат үшін мемлекеттік дәрежеде шешу жолдары.
- 4) Шикізат өндіру қарқынынан алынатын өнім қарқынының өсуі.
- 5) Жаратылыс дүниелері мен техника үндестігі. Табиғат-техникалық жүйелер немесе геотехникалық жүйелер құруы.
- 6) Өндірісті шоғырландыру.
- 7) Өндірісті экологиялық қауіпсіздендіру-қалдықсыз экологияны пайдалану жатады.

Табиғатты қорғаудың аспектілері:

Экономикалық аспектісі – адамдар экономикасындағы табиғи ресурстардың үлкен роль атқаратындығымен анықталады.

Сауықтыру-гигиеналық аспектісі – ірі индустриалды аудан аймақтарындағы табиғаттың жедел өзгеруі, судың, ауаның және топырақтың өнеркәсіптік қалдықтармен және шығарылымдармен ластануы, жер шарының кейбір аудандарында ядерлік және сутектік қарулардың сынақтары нәтижесінде адам денсаулығына, тіпті халықтың біршама бөлігінің тұқым қуалаушылығына қауіп төнеді.

Тәрбиелік аспектісі – табиғатқа деген сүйіспеншілік, оған ұқыпты қатынас дағдылары, тірі тіршілік иелеріне қамқорлық, патриотизм, мінез-құлықтың жағымды жақтарын қалыптастырады.

Эстетикалық аспектісі – адамның эстетикалық қажеттілігін қанағаттандыра алатын табиғи кешендерді күту және сақтау.

Ғылыми-танымдық аспектісі – Табиғаттың дамуын танып білу үшін, болашақта оны бөлшекті түрде зерттеу үшін организмдердің барлық түрлерін, табиғатқа тән учаскелерді және оның жеке туындыларын сақтау.

Табиғи ресурстарды пайдаланудың тиімді және экологиялық таза жолдары

гидроэлектростанциялар

жел энергиясын тұтыну

ЭКОЛОГИЯ және ТҰРАҚТЫ ДАМУ

Жер шары ресурстарының қазіргі жағдайы біздің қолымызда

НАЗАР АУДАРЫШ
ТЫҢДАҒАНДАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!